

innhold

Strengt GMO-regler

EU vil unngå spredning av genmodifiserte organismer (GMO) og kommer med nytt regelverk for genmodifisert mat og dyrefôr 18. april.

Side 5

Klimahavari

FNs sjøfartsorganisasjon IMO sitt arbeid med å kontrollere utslippene av klimagasser fra skip er brutt sammen.

Side 6

Naturvernere sier ja til gasskraftverk

Naturvernforbundet i Telemark sier på visse betingelser ja til gasskraftverk i Grenland.

Side 6

Omfattende miljø-kriminalitet i EU

Organisert miljøkriminalitet er mer omfattende i EU enn man tidligere har trodd. Heller ikke de nye EU-landene har noe å skryte av når det gjelder miljøkriminalitet.

Side 8

Gjenvalg for Børge Brende?

Dersom Børge Brende blir gjenvalgt som leder i FNs kommisjon for bærekraftig utvikling, blir det fortgang i arbeidet med å skaffe 600 millioner mennesker tilgang til rent vann, mener miljøorganisasjoner.

Side 9

Mjøsa:

Giftjakten fortsetter

Avdelingsingeniør Knut Bergan (til venstre) i Lillehammer kommune jakter på gift i elvededimenter nord for Mjøsa. (Foto: GD)

Etter funn av miljøgifter i fisk og sedimenter fra Norges største innsjø, er jakten på forurensere i full gang. I verste fall kan forurenser få ansvaret for kostnadene ved å fjerne store mengder forurenset masse i området omkring nordenden av Mjøsa.

Side 3

Ørret-festivalen i Mjøsa

Årets ørretfestival i Mjøsa blir avlyst, melder Gudbrandsdølen Dagingen. Interessen for å dregge etter storørreten i landets største innsjø er på et lavmål.

— Det blir ikke den samme hyggen å fiske ørret som ikke er anbefalt til mat som når mjøsørreten var "ren", sier en lokal fisker til avisa.

Det har vært investert mye i forsøkene på å holde vannkvaliteten i Mjøsa på et akseptabelt nivå. "Mjøsaksjonen" på 70-tallet halverte tilførselen av fosfor til vassdraget. Senere gikk utviklingen igjen i feil retning. Og nå er det altså funnet høye verdier av miljøgiftene kvikksølv, PCB og PBDE. Forurensningen understreker hvor viktig det er å ha en omfattende og streng miljøpolitikk - spesielt i områder som nettopp omkring Mjøsa. Innsjøen og de tilknyttede vassdragene dekker et stort geografisk område med industri, jordbruk og bosetting.

Å rydde opp i ettertid, har vist seg å være dyrt — det gjelder like mye i Mjøsa som i forurensede norske havneområder. Første punkt i strategien må derfor være å forebygge problemene i forkant, dernest å holde myndigheter og forurenser ansvarlig i etterkant. Har man med viten og vilje akseptert bruk av miljøgifter, må man også ta de juridiske og økonomiske ansvaret.

I dag kan man se mange meter lengre ned i Mjøsas dyp enn man kunne på midten av 70-tallet. Men det hjelper ikke stort når fisken du kan få øye på der nede er uspiselig på grunn av forurensning.

Bilindustrien roper på mer olje

Mens industrien i den vestlige verden har redusert sitt energiforbruk, etterspør bilindustrien mer olje.

En studie fra det Internasjonale energibyrået, IEA (International Energy Agency), viser at den økende bilismen driver frem både oljeforbruk og CO₂-utslipp. I rapporten "Oil Crises and Climate Challenges" viser IEA at kurvene etter 1990 peker i feil retning, skriver Svenska Dagbladet. Da snakker vi bare om IEAs medlemsland, nærmere bestemt Vest-Europa, Nord-Amerika, Australia, New Zealand, Japan, Korea,

Tsjekkia, Ungarn og Tyrkia.

IEA som ble stiftet i 1974, rett etter den første oljekrisa, har studert utviklingen nøye siden den gang. Høye priser på olje fikk industrien til å spare energi. 25 år etter IEAs stiftelse hadde energibehovet for hver prosents økning av brutto nasjonalprodukt falt med 37 prosent. Industriens energisparing medførte et lavere oljeforbruk, og vekst i antall biler

kunne skje uten at det medførte mer utslipp av farlige drivhusgasser som karbondioksid (CO₂).

Etter 1990 økte imidlertid IEA landene sine utslipp, til tross for man fikk Kyoto-avtalen i 1997. Bare mellom 1990-2001 økte utslippet med 12 prosent. Den største faktoren er bilismen og økt bruk av andre oljedrevne transportmidler. Bilparken er i mange land fordoblet siden 1973.

Bush bruker Lomborg i presidentvalgkamp

Republikanerne i USA trekker Bjørn Lomborg og boken Jordens Sande Tilstand inn i presidentvalgkampen. I en hemmelig mail fra valgstuben til Bush står det at "Republikanerne kan ikke understreke i stor nok grad at ekstremistene skriker: Dommedag!, når miljøet faktisk opplever en lysere og bedre dag".

Mailen som har lekket ut til den britiske avisen The Observer, siterer Lomborg på en rekke punkter, blant annet at den tredjedel av verden fortsatt er dekket av skog og at det ikke har endret seg stort siden andre verdenskrig.

— Jeg synes nok en del av republikanernes e-mail er relativt fordreid, sier Lomborg til den danske avisen Politiken.

— Eksempelvis hele diskusjonen om at global oppvarming "er nok ikke riktig", for det er jo med meget stor sannsynlighet global oppvarming på gang.

Danske Bjørn Lomborg blir brukt av Bush i den amerikanske valgkampen.

Men det er viktig å få de riktige informasjonen ut og det er det jeg har prøvd. At boken så blir brukt i en politisk debatt, hvor noen vil fremheve enkelte punkter, og andre kanskje fortie dem, det er jo slik politikk er, sier Lomborg.

Miljøfaktor i dekk-test

Dekk til personbiler inneholder som regel én liter kreftfremkallende HA-olje (høyaromatiske oljer) per dekk. De kreftfremkallende stoffene fra oljen blir spredd til omgivelsene etter hvert som dekkene slites, og EU vil totalforby HA-olje innen 2009.

I en ny test av dekk fra tyske Auto Motor&Sport kommer det fram at testvinneren faktisk ikke inneholder HA-olje, noe som tilbakeviser produsentenes påstander om at det er umulig å lage dekk uten denne oljen.

Grøn Kemi (www.gronkemi.no) i Sverige har publisert en liste over dekk uten HA-olje, og ifølge tidsskriftet Råd&Rön, er nye dekk fra Nokians helt uten slik olje. Det samme gjelder regummerte dekk fra AGI, Elite dekk, Fighter, Galaxie, Green Diamond, MacRipper och Zätas dekk.

Giftjakten fortsetter

Lillehammer kommune jakter på gift i elvededimenter nord for Mjøsa. Prøver fra bunnslammet analyseres nå, og hvis disse analysene bekrefter tidligere funn, kan en ny, stortiltet ryddeaksjon omkring Mjøsa være på trappene.

JORUNN GRAN
jorunn.gran@naturvern.no

— Det er snakk om enorme arealer, et område på 200 til 300 mål må eventuelt ryddes opp i, og det kan bli aktuelt å fjerne 1-1,5 meter av sedimentene, sier avdelingsingeniør Knut Bergan i Lillehammer kommune.

— Dermed er vi oppe i enormt mange kubikk med forurenset masse.

PÅLEGG OM ANALYSER

Flere undersøkelser har avdekket uakseptable mengder miljøgifter i fisk fra Mjøsa. Nylig avslørte en undersøkelse fra Norsk institutt for vannforskning (NIVA), Norsk institutt for luftforskning (NILU) og Jordforsk at også sedimenter eller bunnslam i Lillehammer-området har høye nivåer av bromerte flammehemmere. Fylkesmannen i Oppland har pålagt Lillehammer kommune å undersøke innholdet av ulike miljøgifter i sedimenter omkring utløpet av Lågen i nordenden av Mjøsa.

Prøver som er tatt, skal nå analyseres med tanke på bromerte flammehemmere, organiske miljøgifter og tungmetaller. En prøve utenfor fyllingen ved Strandtorget i Lillehammer har vist dramatisk høyt nivå av bromerte flammehemmere.

— Hvis sedimentene i Lågen er så kraftig forurenset som denne første prøven viste, vil det være snakk om en langvarig forurensning her. Elva har varierende vannstand, og forurensningen vil bli transportert ut i Mjøsa. En ryddeaksjon i Mjøsas sedimenter vil også skape økt forurensning en viss tid.

— VIL HA STATEN PÅ BANEN

Giftjakten omkring Mjøsa dreier seg om å finne kilder til forurensning, og her er det sannsynligvis i stor grad snakk om gamle synder og utslipp som er stanget. Ansvarsforholdene kan være uklare, i og med at blant annet én konkursrammet bedrift er blant de antatte forurenserne. Lillehammer kommune ønsker

Faksimile N&M Bulletin 11/2003

nå hjelp fra Staten til å dekke kostnadene ved å undersøke giftinnholdet omkring Mjøsa. Men Fylkesmannen henviser til regelen om at forurenser skal betale.

— I utgangspunktet er det forurenser som skal betale både for undersøkelser og tiltak i slike saker, sier overingeniør Tor Erik Urdal hos Fylkesmannen i Oppland. — Det er riktig at det var dramatisk høyt innhold av bromerte flammehemmere i den ene prøven utenfor Strandtorget. Undersøkelser vi har gjort så langt, viser imidlertid ikke så alvorlig forurensning at vi må

sette i gang tiltak. Dermed kan vi ut i fra dagens kunnskaper heller ikke komme med pålegg overfor forurenser.

— BURDE UNDERSØKT NØYERE

Urdal sier at selv om det hadde vært ønskelig med en full undersøkelse av giftnivåene omkring Mjøsa, vil dette være en kostbar affære. Fylkesmannen har ikke penger til å gjøre nærmere undersøkelser, og ingen forventer midler fra Statens forurensningstilsyn eller Miljøverndepartementet før dokumentasjon ligger på bordet. Lillehammer kommune hadde ønsket å ta en serie med prøver i de aktuelle områdene.

— Siden i fjor har vi brukt om lag 150 000 kroner på å undersøke, sier Knut Bergan.

— Vi kan regne med at en serie med prøver, analyser og fullstendige undersøkelser vil koste ti ganger så mye som det vi har brukt til nå. Deretter kommer kostnadene for tiltak på toppen av dette.

Havre som biobrensel

Overskuddsproduksjon og redusert eksport har gjort havre til et energialternativ i Sverige. Men foreløpig er det landbruket som kan dra nytte av denne energikilden.

I Danmark har enkelte fyrt med havre en stund, men også svenskene mener at konseptet med å brenne korn, er oppadgående. Havre er mest interessant, fordi det har høyt fettinnhold og en kjerne som lett an-

tennes. 2,5 tonn havre skal til for å erstatte energien fra én kubikkmeter olje, dermed skal brenselprisen lande på en tredel av fyringsoljeprisen.

— Til forskjell fra olje, er ikke havre et fossilt brensel. Selv om kornet avgir CO₂, er dette karbondioksid som inngår i det naturlige kretsløpet, sier miljørådgiver Christina Marmolin i Hushållningssällskapet Skaraborg til tidsskriftet C.

7,500

The number of species of microorganisms a tank of ballast water carries at any given time.

When a vessel discharges ballast water from distant shores, it may release microorganisms that are hostile to the native marine ecology. The result can be devastating to local species and the fishing industry.

As part of our efforts to combat these threats, we are currently testing several ballast-water treatment methods on our vessel, Don Quijote, to determine which is the most effective.

Delivering the Difference. These efforts to reduce our impact on the environment are just a few examples of how the dedication and innovative thinking of our people can make a difference. To find out more about the world's leading car and Roll-on Roll-off carrier, visit our website at www.2wglobal.com or call your Wallenius Wilhelmsen regional office.

Region Americas: Woodcliff Lake, NJ, USA
Tel: +1 (201) 307 1300

Region Asia: Tokyo, Japan
Tel: +81 3 5220 5811

Region Europe: Antwerp, Belgium
Tel: +32 3 444 9700

Region Oceania: Sydney, Australia
Tel: +61 1300 885 995

Detaljert og strengt om GMO

Nå skal GMO for alvor på innholdsdeklarasjonene i EU.

JORUNN GRAN
jorunn.gran@naturvern.no

18. april kommer EUs nye regelverk for genmodifisert mat og dyrefôr. De nye reglene blir strengere for å unngå spredning av genmodifiserte organismer (GMO) til miljøet, og regelverket vil få betydning for godkjenning, merking og sporbarhet av GMO.

NULLTOLERANSE

Både genmodifisert mat og fôr og produkter som inneholder GMO kommer innenfor det nye EU-regelverket. Det norske Mattilsynet har sagt at de forholder seg avventende til de nye reglene. Det norske regelverket er allerede veldig strengt.

Ifølge EUs web-portal medfører det nye direktivet (2001/18/EC) blant annet regler for vurdering av miljøfare og måling av langtidseffekter – også når det gjelder samvirkning mellom ulike GMOer. En streng merkeordning ligger også i direktivet. Merkeordningen innebærer i prinsippet null-toleranse, og krever at mat eller fôr som inneholder eller består av GMO, har merking som forteller dette. Unntatt fra dette kravet er allerede EU-godkjente produkter som inneholder under 0,9 prosent genmodifisert materiale. Det samme gjelder en del produkter som inneholder under 0,5 prosent genmodifiserte organismer – dersom disse produktene allerede er risikovurdert av en vitenskapelig komite og det er gjort rede for en metode for påvisning.

TIDSBEGRENSET

Godkjenning av GMO innenfor

EU vil være tidsbegrenset i maksimum ti år, og EU-parlamentet skal delta i godkjenningsprosessen. I tillegg kan EUs ministerråd velge å avvise en GMO-godkjenning fra kommisjonen. Produkter som allerede er på markedet i EU, må meldes inn til EU-kommisjonen innen 18. oktober 2004. Meldingen underlegges samme type krav til informasjon som søknad for nye produkter.

RUSTET OVERFOR WTO

Klare EU-regler for GMO er forventet å skape orden i forhold til det at mange EU-land til nå har hatt en totalt avvisende holdning til genmodifiserte organismer. Avgjørelser om å avvise GMO har gjort at land som USA, Canada og Argentina har gått til WTO for å få hjelp mot det de mener er handelshindrende tiltak. EU-kommisjonen er nå av presidentskapet blitt grundig informert om bakgrun-

nen for de nye EU-reglene for GMO.

— Vi er oppmerksomme på at det finnes tiltak på nasjonalt, regionalt eller lokalt nivå som kan stå i motsetning til lovverket. Medlemsstater tester også ut hvor langt de kan gå i retning av å etablere GM-frie soner. Basert på lovgivning og vitenskapelige vurderinger, er det ikke akseptabelt å skape slike soner, heter det i et notat presentert for kommisjonen.

I notatet kommer det fram at presidentskapet har forståelse for at det rent politisk er vanskelig å avvise slike soner, siden disse blant annet er begrunnet med bekymring hos lokalbefolkningen. Men det blir understreket at det er viktig overfor WTO at EU viser at lovverket i unionen lages og implementeres på en "åpen, vitenskapelig og fornuftig" måte.

Diskuterer med brukerne

Det europeiske mattilsynet (EFSA) har laget en veileder for vurdering av genmodifisert mat og fôr. Veilederen er gjort tilgjengelig for innspill på internett (www.efsa.eu.int), og fram til 30. april er det mulig å komme med skriftlige tilbakemeldinger til EFSA. Tilsynet lover full åpenhet, og sier at et diskusjonsforum vil få være med i prosessen fram mot en fullstendig veiledning.

— GMO er noe som opptar svært mange, og vi mener det er viktig å involvere alle parter, sier EFSA's forskningsleder Herman Koeter i en pressemelding. — Våre vurderinger vil vektlegge vitenskapelige vurderinger av sikkerheten av GMO og mulig påvirkning på miljøet.

Buss er billigst og raskest for pendlere

Buss slår både tog og bil i en pendletest foretatt av avisen Tønsbergs Blad. Buss er best både på pris og tid.

Tønsbergs Blad fulgte tre personer som pendler mellom Tønsberg og Oslo. På testdagen brukte bussen 1 time og 38 minutter til Oslo. Bilen brukte ytterligere tre minutter og tog fire minutter mer enn bussen. Mens bussen var framme i overensstemmelse med rutetabellen, var toget 12 minutter forsinket. Bilisten kjørte bare til Vinderen, og ville ha brukt ytterligere 5-10 minutter inn til sentrum, anslår avisen.

SPARER 100 KRONER

Også på pris kommer buss best ut. Billigste månedskort på tog mellom Tønsberg og Oslo koster 2403 kroner, mens det billigste bussalternativet koster 2300 - altså hundre kroner bil-

ligere. Avisen har stipulert bilistens kostnader til mellom 2500 og 3000 kroner for bensin- og bomutgifter. Øvrige utgifter som forsikring, reparasjoner og verditap kommer i tillegg.

TRIVES PÅ BUSSEN

Pendlerens busspassasjer trives godt på bussen. — På bussen kan jeg både jobbe og slappe av. Dessuten er servicen formidabel. Hvis bussen på rutebilstasjonen er full, kommer det en ekstra, sier han til Tønsbergs Blad.

Togpendleren hevder at tog er mer komfortabelt enn både buss og bil, men er likevel ikke helt fornøyd med NSB.

— Forsinkelsene er mange,

og reisetiden er ikke blitt kortere siden jeg begynte å pendle for ti år siden, sier hun.

VIL FLYTTE TIL OSLO

Bilpendleren trekker fram frihet til å snakke i telefon og høre på radio uten å forstyrre andre som gode argumenter for å kjøre bil. Dessuten kommer han effektivt fra dør til dør. Bilisten er likevel ikke fornøyd med tilværelsen.

— Minst tre timer bak rattet, fem dager i uka, er ingen ønskesituasjon. Ikke i lengden. Det er for slitsomt. Jeg har kone og en datter på ni måneder som jeg har lyst til å se mest mulig, og akkurat det passer ganske dårlig med pendlerlivet, så vi vurderer å flytte til Oslo, sier bilisten.

Klimahavari i FNs sjøfartsorganisasjon

Arbeidet med å kontrollere utslippene av klimagasser fra skip har brutt sammen.

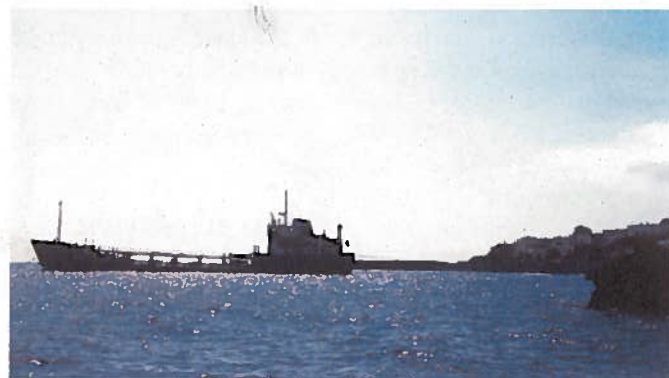
AUDUN GARBERG
ag@naturvern.no

FNs sjøfartsorganisasjon IMO avsluttet sitt møte i London 2. april. Resultatet var et totalt sammenbrudd i arbeidet med å regulere utslippene av klimagasser.

— HELT UHOLDBART

Særlig Kina, India og Saudi-Arabia sto steilt mot regler som gjelder skip som seiler under deres flagg. De mener at slike regler bare bør gjelde for industri-landene, på lik linje med Kyoto-avtalen som bare regulerer utslippene fra i-land.

— Man har ingen tradisjon for dette prinsippet i IMO. Dessuten vil det være helt uholdbart at skip som seiler under Liberias eller Panamas flagg skal ha andre forpliktelser enn skip under Norsk flagg. Man kan ikke bare flagge ut et skip og så

Norge ønsker en forpliktende internasjonal avtale om å begrense utslippene av klimagasser fra skipsfart. Arbeidet med å få til dette i IMO har havart.

slippe forpliktelser, sier Norges delegasjonsleder, Sveinung Oftedal i Sjøfartsdirektoratet til Natur & miljø Bulletin.

INGEN AVTALE

Norge ønsker fortrinnsvis en forpliktende IMO-avtale om å begrense utslippene av klimagasser. Selv med støtte fra land som Storbritannia, Tyskland, Neder-

land og Japan, har arbeidet med så vel forpliktende som frivillige avtaler havart.

— Hvordan er mulighetene for å komme videre på neste møte?

— Tiden jobber til vår fordel. Sakte men sikkert skjer det fremskritt på miljøområdet, men det er vanskelig å spå om vi kommer videre på neste møte, sier Oftedal.

Østersjøen spesialområde

Østersjøen er av FNs sjøfartsorganisasjon blitt anerkjent som et særlig sårbart område.

Tidligere har man innført strenge regler for utslipp fra skip i Østersjøen. Blant annet stilles det krav om lavt innhold av svovel i skipenes drivstoff. Nå har landene i FNs sjøfartsorganisasjon (IMO) anerkjent Østersjøen som spesielt sårbar. Det vil få betydning for skipstrafikken i området.

Nå er det opp til landene rundt Østersjøen å foreslå tiltak for å beskytte området. Seilingsleder, områder skip skal unngå og regler for bruk av los, er aktuelle. Nye regler vil sannsynligvis være på plass innen to år, opplyser miljørådgiver Sveinung Oftedal i Sjøfartsdirektoratet.

Russland har imidlertid reservert seg fra vedtaket, men det er foreløpig uklart hvilken betydning dette vil få.

Også havområdet rundt Kanariøyene og Galapagosøyene fikk status som særlig sårbare på IMO-møtet som ble avsluttet 2. april.

Naturvernere godtar gasskraftverk

Naturvernforbundet i Telemark vedtok på årsmøtet at de kan godta at det bygges gasskraftverk i Grenland på visse vilkår.

I en uttalelse fra Naturvernforbundets fylkeslag i Telemark, blir følgende betingelser gitt ved en eventuell etablering av gasskraftverk:

Gasskraftverk må ikke redusere satsingen på nye fornybare energikilder, og regjeringen må følge opp løftene i Semerklæringen om å gi nye fornybare energikilder samme økonomiske støtteordninger som et CO₂-fritt gasskraftverk. Videre må spillvarme fra eksisterende industri utnyttes innen bygge-

start for CO₂-fritt gasskraftverk, og eksisterende CO₂-utslipp fra industri i området må håndteres sammen med utslipp fra gasskraftverket.

Leder Erik Solheim i Norges Naturvernforbund har ikke problemer med å akseptere at fylkeslaget i Telemark her ytrer seg noe på tvers av forbundets offisielle standpunkter.

— En slik ytring betrakter jeg som innenfor det Naturvernforbundet bør ha rom for, selv om jeg for min del ikke ser noen

grunn til å endre forbundets syn i denne saken. — For oss er det

viktig å understreke at selv om et utslippsfritt gasskraftverk ikke forverrer klimaet, bidrar det til en fortsatt uøkonomisk energibruk.

Seminar om transport, miljø og helse

Norges Naturvernforbund inviterer til to dagsseminarer som vil belyse hvordan en positiv utvikling for miljø og helse kan ivaretas i Nasjonal transportplan (NTP). Seminarene holdes i Oslo 21. og 22. april.

For mer informasjon, spørsmål og påmelding, kontakt: Tlf. 22 40 24 00 / 22 40 24 06 eller hs@naturvern.no

I tet mot miljømålet

Bærum, Drammen og Sandnes har gode tall å vise til når det gjelder reduksjon av klimagassutslipp - og ligger godt an til å nå Kyoto-protokollens mål. Likevel er ikke dette utelukkende kommunenes egen fortjeneste.

OYSTEIN BERNTZEN
fmh@fmh.no

Blant landets ti største kommuner er det Bærum, Drammen og Sandnes som oppnår pallplassering når det gjelder reduksjon av klimagassutslipp i perioden 1991-2001. Bærum hadde en reduksjon på 13,9 prosent, Drammen en reduksjon på 1,6 prosent, mens Sandnes gikk i null. Det viser seg imidlertid at det er helt andre årsaker til resultatene enn aktive tiltak mot forurensning fra biltrafikk og andre mobile kilder.

GARDERMOEN Å TAKKE

Miljøvernssjef Hans Anton Støen i Bærum kommune føler ikke at de kan ta på seg æren for reduksjonen.

— Siden tallene innebefatter forurensning fra flytrafikk, vil dette åpenbart gi store utslag, siden nedleggelsen av Fornebu skjedde i denne perioden, sier han.

I samme periode hadde Ullensaker, hvor Gardermoen ligger, en økning på enorme 123 prosent.

— Av de samlede utslippene utgjør jo biltrafikk en svært stor del, men innsparingene som følge av en mer moderne bilpark kan neppe kompensere for økningen i trafikk. Generelt sett er det dårlig økonomi og forhold som ligger utenfor vår kontroll som gjør det kommunale klimaarbeidet vanskelig og som begrenser våre virkemidler, sier Støen.

— Der har de nå installert oppsamlingsbrenner for metangassutslipp. Samtidig har Drammen fjernvarme installert en 8 megawatts biokjele, som erstatter en del av oljefyringen. Vi forventer ellers en videre utvidelse av fjernvarmeanlegget.

Graff innrømmer at heller ikke Drammen har noe å skryte av når det gjelder utslipp fra biltrafikk.

— Veitrafikken øker jevnt

Utslippene av drivhusgassen metan er kraftig redusert i Drammen. Årsaken er dette anlegget for oppsamling og forbrenning av metan ved Lindum avfallsdeponi.

kelt faktor som sterkt har bidratt til den positive statistikken.

— Dette har sin årsak i reduksjon i metangassutslipp på Lindum gjenvinningsanlegg, sier overingeniør på Byplanavdelingen Frode Graff.

— Der har de nå installert oppsamlingsbrenner for metangassutslipp. Samtidig har Drammen fjernvarme installert en 8 megawatts biokjele, som erstatter en del av oljefyringen. Vi forventer ellers en videre utvidelse av fjernvarmeanlegget.

Graff innrømmer at heller ikke Drammen har noe å skryte av når det gjelder utslipp fra biltrafikk.

— Veitrafikken øker jevnt

her som del fleste andre steder. Men vi arbeider for tiden aktivt for å redusere behovet for bilbruk, først og fremst gjennom byfortetting, sier han.

Når det gjelder Kyoto-protokollens mål, sier Graff at det er svært realistiske håp for at dette skal nåes i Drammen kommune.

INDUSTRIELLE ÅRSAKER

Miljøvernrådgiver i Sandnes kommune, Hans Ivar Sømne, er også positiv i forhold til å nå Kyoto-protokollens og kommunens egne mål.

— Det er flere årsaker til at vi ikke har hatt noen vekst i klimagassutslipp. Mye av grunnen

ligger nok i strukturelle endringer innen industrien. Generelt har det vært en overgang fra tung prosessindustri til lettere industri og næringsvirksomhet. Enøk-tiltak i bygninger har nok også vært bidragsytende. Samtidig har ikke Sandnes store eksterne utslippskilder som vi ikke har kontroll over, sier han.

— Når det gjelder konkrete tiltak mot veksten i biltrafikk, arbeider vi aktivt for å utvikle sentrum, både for boliger og lettere næringsvirksomhet. I den sammenheng er det et klart mål å legge opp til en miljøvennlig og bærekraftig energipolitikk, konkluderer miljøvernrådgiveren.

Varselklokkene ringer for flora og fauna

Omfattende studier har avslørt at utarming av flora og fauna er verre enn forventet. EUs landbrukspolitikk får skylda. Men ikke alle er enig i det.

TONÉ MIKALSEN
tmi@naturvern.no

Forskerteamet innhentet vitenskapelige data over fugler, sommerfugler og vekster i Storbritannia de siste 20-40 årene. Materialet var svært omfattende, og samtlige arter innen de tre gruppene var representert i studien - 201 fuglearter, 58 sommerfugler og 1 254 vekster.

Økologen Jeremy Thomas ved Natural Environment Research Council i England ledet dette forskningsarbeidet, og ni andre forskere har vært i sving. Resultatet var mildt sagt urovekkende. Utbredelsesområdet for 54 prosent av fuglene og hele

71 prosent av sommerfuglene har krympet de siste 20 årene, mens 28 prosent av vekstene har blitt redusert de siste 40 årene. Og det er en kjensgjerning at krypende utbredelsesområde fører til færre arter. To sommerfugler og seks vekstarter har dødd ut de siste 40 årene. Og verre kan det bli dersom denne trenden fortsetter.

SKJER I NORGE OGSÅ

Rune Aanderaa i SABIMA mener det er for lett å gi EU skylda for rasering av det biologiske mangfoldet.

— Det samme skjer i Norge - og vi er ikke medlem av EU. Det drives intensivt jordbruk enkel-

Dvergtistel er kategorisert som "direkte truet" på rødlista i Norge.

te steder, mens andre steder gror landskapet igjen. Før var det bare biologer som registrerte slike ting, men nå kan Hvermansen se at kulturlandskapet er i stor endring, sier Aanderaa til Natur & miljø Bulletin.

Han minner om at mange av vekstene har havnet på rødlista over truede arter.

KRITISK I SKOGEN

— Per dato er det flest truede arter i skogen, men landbruket er en god nummer to. Orkideer er ett eksempel på truet art i landbruket, sier Aanderaa.

Eksempler på arter som er kategorisert som "direkte truet" på rødlista i Norge er: Dvergtistel, hvitmure, honningblom, hvitsmyle, skålrøysopp, sumpjordtunge, sprikekrusmose, ormehodemøll, karminspinner, åkerrikse og hortulan.

De britiske forskerne anser resultatet som en varselklokke for verden i sin helhet. Denne massive utraderingen av dyr og planter kan gjenspeile tilstanden også i andre økosystem.

Miljøkriminaliteten i EU florerer

Data fra OECD og FN viser at organisert miljøkriminalitet er mer omfattende enn man trodde. Heller ikke de nye EU-landene har noe å skryte av når det gjelder miljøkriminalitet.

TONÉ MIKALSEN
tmi@naturvern.no

På oppdrag fra EU-kommisjonen har Betreunungsgesellschaft für Umweltfragen (BfU) undersøkt organisert miljøkriminalitet i EU. Data fra FN og OECD viser at organisert miljøkriminalitet er mer omfattende enn man trodde, og undersøkelsen konkluderer med at kvaliteten på etterforskningen av organisert miljøkriminalitet ikke er god nok.

— Flere land har egne enheter for bekjempelse av organisert kriminalitet, men ikke organisert miljøkriminalitet. De mistenkte personene i selskapene er

ofte høyt respekterte personer, og myndighetene vegrer seg mot å bruke disse sakene til å profilere kampen mot miljøkriminalitet, sier politispektør John Starheimsæter i Økokrim.

Han har skrevet en artikkel om dette i bladet Miljøkrim.

LAVT STRAFFENIVÅ

De undersøkte sakene viser at samarbeidet over grensene innenfor EU er lite tilfredstillende. I tillegg er straffenivået for miljøkriminalitet generelt lavt i EU. Man finner også store forskjeller på straff landene i mellom. For eksempel er maksimumsstraffen for ulovlig handel med dyrearter tre måneders feng-

sel i Belgia og seks års fengsel i Nederland. BfU har blant annet foreslått at det må opprettes spesialenheter for bekjempelse av miljøkriminalitet og et felles lovverk landene i mellom.

FÅR LITE OPPMERKSOMHET

1. mai blir Estland, Litauen, Polen, Tsjekkia og Ungarn innlemmet i EU. Disse landene er ikke akkurat noe foregangsland når det gjelder å bekjempe miljøkriminalitet, ifølge Starheimsæters artikkel. Dette fikk BfU erfare da de etterlyste materiale til undersøkelsen, og årsaken er at miljøkriminalitet får lite oppmerksomhet i disse landene.

Enkelte former for miljø-

kriminalitet er relativt nye i disse landene. BfU mener det henger sammen med innføring av avfallsavgift. Før Budapest innførte avfallsavgift var ulovlig dumping av avfall en ukjent problemstilling. Avfallsavgiften på 1 euro pr tonn har fristet mange til å dumpe avfall ulovlig.

BfU fant 63 saker som gjaldt organisert miljøkriminalitet i de fem nye EU-landene, og det er lite sammenlignet med annen type kriminalitet.

I Tsjekkia ble det funnet 44 saker, og i Polen viser offisielle statistikker at organisert miljøkriminalitet nærmest ikke eksisterer.

Vil beholde Brende i FN

Verden ligger langt unna målene om å skaffe 600 millioner mennesker tilgang til rent vann. Gjenvalg av Børge Brende som leder i FNs kommisjon for bærekraftig utvikling kan holde arbeidstempoet oppe, mener miljøorganisasjoner.

AUDUN GARBERG
ag@naturvern.no

1,2 milliarder mennesker - en femtedel av verdens befolkning - har ikke tilgang på rent vann. Innen 2015 skal andelen mennesker i verden uten tilgang til rent vann halveres. Dette er et av FNs såkalte millenniumsmål, som også ble stadfestet av FN-toppmøtet for bærekraftig utvikling i Johannesburg i 2002.

Innen neste år skal alle land ha planer for å ta vare på og forbedre tilgangen på rent vann, men bare halvparten av landene er i rute med dette arbeidet.

SØR-KOREA

I slutten av mars deltok om lag 70 miljøministre på det globale Miljøministerforumet i Sør-Korea, blant annet for å diskutere oppfølging av vannmålet. Terje Kronen deltok på møtet på vegne av Forum for utvikling og miljø. Han er ikke imponert over resultatene fra møtet.

— Det er ingen sammenheng mellom hvor viktig landene sier dette arbeidet er, og viljen til å sette i gang tiltak, sier Kronen. Han forteller at særlig USA har vært skeptisk til konkrete vedtak, men heller ikke EU har vært noen pådriver i diskusjonene.

— Er det mulig å nå målet om vannforsyning?

— Jeg tror ikke vi skal undervurdere vanskelighetene med å nå målet. Ingeniørenes tilnærming vil være å si at dette er teknisk mulig. Men her spiller også andre forhold inn. Det er ikke nødvendigvis slik at teknologi som fungerer i Oslo, passer på landsbygda i Afrika. Dessu-

En kvinne henter vann fra ledningen under gata i Manila fordi hun ikke har råd til å betale for å få rent vann hjemme. (Foto: Maj Fjell-Flynn)

ten må vi tenke på at det vi gjør med vannet har stor betydning for hele økosystemet, sier Kronen, som likevel understreker at dette først og fremst er et spørsmål om å sette trykk bak vedtaket.

POSITIVE EKSEMPLER

Miljøvernminister Børge Brende leder FNs kommisjon for bærekraftig utvikling (CSD) og var derfor spesielt invitert til møtet i Sør-Korea. Brende la vekt på de positive eksemplene.

— Selv om helhetsbildet forteller oss at vi ikke er i rute, er det eksempler på fremskritt og positiv utvikling. Kina, med 1,3 milliarder mennesker, vil sannsynligvis oppnå de fleste millen-

niumsmålene. India, med én milliard mennesker, er på vei til å møte det overordnede fattigdomsmålet, sa Børge Brende.

CSD avholder sitt 12. møte i New York fra 14. til 30. april. Da skal de evaluere arbeidet med å nå målet for drikkevann og det beslektede målet fra FN-toppmøtet i Johannesburg om forbedrede sanitære forhold.

ROSER BRENDE

Flere miljøorganisasjoner håper nå at Børge Brende kan gjenvelges når lederperioden i CSD utløper i mai.

— Han har gjort en god jobb så langt og det virker smart at den som leder det første året i en toårsperiode også leder det

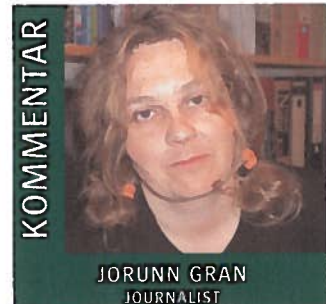
andre året, sier Pieter van der Gaag i paraplyorganisasjonen Northern Alliance for Sustainability. Van der Gaag legger til at dette synet kan endre seg dersom Brendes lederår ender resultatløst.

Internt i EU har Nederland luftet spørsmålet om gjenvalg av Brende i CSD, selv om vervet formelt går på rundgang.

— Brende har tillit i mange leire. Han fremstår med vitalitet og energi, og Norge har en viktig rolle å spille uavhengig av de store blokkene USA, EU og G77 (utviklingslandene). Det hadde vært ønskelig med et gjenvalg av Brende for unngå en periode med stillstand i forbindelse med lederskifte, sier Terje Kronen.

Da 17. mai ble flyttet

Jul og bursdag og 17. mai på én gang. Da hjelper det ikke med innvendinger om mangelfull saksbehandling.

Lokal og regional bruk av gass. Arbeidsplasser i en årrekke. Verdiskapning for hele landet. Lovordene ville ingen ende ta da Stortinget ønsket Ormen Lange velkommen til Romsdalen.

— Dette er en god dag for Hydro, for Aukra og for Norge, sa Leif Frode Onarheim (H) da Stortinget i innspurten før påske tok stilling til ilandføring av gass i Aukra i Møre og Romsdal.

Lovordene fra Onarheim ble gjentatt mange ganger under stortingets debatt om valg av ilandføringssted for gassen fra Ormen Lange-feltet. Olje- og

energistatsråden selv strålte som en påskesol, og konstaterte like godt:

— Man skulle tro det var 17. mai i dag.

Spør du SVs Hallgeir Langeland, er kanskje ikke det å feire grunnloven akkurat det samme som å feire utredningen omkring Ormen Lange-gassens skjebne.

— Ved å lese sakspapirene i denne saken, får jeg ikke svar på spørsmålene mine, sa Langeland. — Stortinget har i dag bare ett alternativ å ta stilling til, og det er veldig utydelig hvorfor de andre alternativene er valgt vekk. For eksempel kommer ikke eventuelle fordeler ved en offshore-løsning fram her.

Men olje- og energistatsråd Einar Steensnæs kunne da berolige med at det "ikke har vært praksis for å ha alternative løsninger når det gjelder utbygging av felt". Hva nå det kan bety An-

tallet ilandføringssteder for gass er vel i utgangspunktet ikke så overveldende stort at vi akkurat kan snakke om noen "praksis"?

Åpenhet og ryddighet har ifølge statsråden vært viktig for Olje- og energidepartementet når de har vurdert ilandføring av Ormen Lange-gassen. Hele 14 alternative løsninger skal ha vært vurdert. Og flertallet i Stortingets Energi- og miljøkomité slo seg til ro med at en større utredning før 13 av de 14 alternativene ble sortert bort, faktisk ville blitt for kostbart.

Vel. I et prosjekt som skal koste 66 milliarder kroner, er det kanskje likevel viktig å snu på skillingen i enkelte avgjørende faser?

Siden stemningen i Stortinget var relativt høy siste dagen før påskeferien, var det flere som benyttet sjansen til å slå frampå

om at et gasskraftverk eller to ville passe fint i tilknytning til ilandføringen av gass. Men så glad var ikke Steensnæs villig til å gjøre de folkevalgte. For sånt er det visst lisenshaver som bestemmer her til lands.

— Utbygger har ikke foreslått en slik løsning, var statsrådens kommentar til at Øyvind Vaksdal (Frp) påpekte at ilandføringsanlegget i Nyhamna ville kunne nyte godt av et gasskraftverk på stedet.

Dermed blir det ifølge Vaksdal behov for både kullkraft og atomkraft for å drive ilandføringsanlegget for gass.

— Regjeringens totale mangel på energipolitikk kommer her for en dag igjen når de skal hente store mengder energi fra gassfeltet Ormen Lange — og samtidig må hente kraft fra land for å drive anlegget, kommenterte Vaksdal.

Han var kanskje inne på noe.

Skikjendiser i strid om løypenett

Tore Gullen og en rekke andre gamle skikjendiser ønsker å utvikle løypenettet i Oslomarka. Norges Naturvernforbund er kritisk til planene.

STONE MIKALSEN
tmi@naturvern.no

Mylla Løypeforening består av blant andre Tore Gullen, Odd Martinsen og Ivar Formo. Siden sist høst har de holdt et scooter-spor åpent fra Mylla til Tranjern over Stormyra og Ballangrudhøgda. Nå ønsker de preparerte spor, og de ønsker å koble løypa på det eksisterende løypenettet i marka. Slik kan de få flere mennesker til å bruke naturen, mener de.

— Dette vil ikke medføre inngrep i naturen. Vi vil lage løyper på en drifstvei som allerede

eksisterer, samt pynte på noen hjulspor, sier Tore Gullen.

MILJØSERTIFISERING

Gjermund Andersen i Naturvernforbundet er kritisk til planene.

— Skal de pynte på noen hjulspor? Da er jo dette en falitt for skogbruksnæringen og et brudd på markaloven, sier Andersen og fortsetter: — Vi vil ikke at private skal anlegge løyper - da får en samme tilstander som i Bærum hvor idrettslagene hver for seg har etablert et nett av brede skiløyper. Slikt ødelegger naturopplevelsen og menneskelig trafikk påvirker dessu-

ten viltet. Det er kun Skiforeningens som skal etablere løyper. De følger miljøsertifisering og bruker naturvernorganisasjoner som høringsinstans, sier Andersen.

VIL IKKE ØDELEGGE NATUREN

Olav Harlem i Skiforeningen kan så langt i planene ikke se noen negativt med Tore Gullen & Cos løypenett.

— Men denne saken skal til høring hos naturverninstanser før løypene blir en realitet. Dessuten har vi en egen naturvern-konsulent i Skiforeningen, minner Harlem om.

Tore Gullen frykter ikke at Naturvernforbundet vil stoppe planene.

— Minoritetsgruppen har ikke satt seg godt nok inn i planene. Vi ønsker ikke å ødelegge naturen, sier Gullen.

Siden sist

Arter

• Direktoratet for naturforvaltning har valgt ut 27 laksevassdrag og 19 fjordområder som skal vurderes som nasjonale laksevassdrag og -fjorder. Disse kommer i tillegg til 37 nasjonale laksevassdrag og 21 nasjonale laksefjorder som Stortinget har opprettet.

Klima

• De norske utslippene av

klimagasser økte med 2 prosent i 2003, ifølge Statistisk Sentralbyrå. En viktig årsak var økt bruk av fyringsolje da strømprisene spratt i været i fjor.

• Utslippene av CO₂ og nitrogenoksider fra oljebransjen øker dramatisk de nærmeste årene. Dette truer Norges mulighet til å oppfylle Kyoto-avtalen, skriver Aftenposten.

Fiskeri

• Fiskeridepartementet får en kraftig smekk av Riksrevisjonen fordi fiskeriressursene ikke er forvaltet slik de skal i henhold til stortingsvedtak og internasjonale forpliktelser, melder Aftenposten.

Scooter

• 30,8 prosent er fornøyd med dagens restriktive re-

gler for fritidskjøring med snøscooter 28,9 prosent, mener reglene burde være strengere. Mens bare 23,9 prosent ønsker en oppmykning. Det viser en meningsmåling Sentio -Norsk statistikk har utført for Natonen.

Energi

• Nesten halvparten av befolkningen vil satse på alternativ energi i framtiden. Det er dobbelt så mange i forhold til de som vil prioritere gasskraft, viser MMIs meningsmåling "Norsk monitor", ifølge Avisenes Nyhetsbyrå.

• Fremskrittspartiet er skeptisk til de mange storstilte planene for bygging av vindkraft i Norge. Partiet vil

ha en samlet plan for å hindre at det ukritisk bygges vindmøller på feil sted i landet, melder Avisenes Nyhetsbyrå.

• Nye rapporter viser at skreien gyter lengre nord enn antatt. Bellona krever derfor stans i oljeboring i områdene, skriver Aftenposten.

• En arbeidsgruppe i partiet Liberalerna i Sverige ønsker å bygge flere kjernefysiske reaktorer, melder Avisenes Nyhetsbyrå.

Miljøgifter

• Lillehammer Ørretfestival blir avlyst og stadig færre fisker etter størretten i Mjøsa etter avsløringer av miljøgifter i fisken, skriver Gudbrandsdølen Dagningen.

• En ny forskrift om opprydding i forurenset grunn vil gjøre det enklere for de som vil bygge eller grave på forurenset grunn, melder Miljøverndepartementet. Forskriften vil også bidra til å hindre spredning av forurensning, sier Børge Brende.

Miljøtorget

VELUX

TAKVINDUER

www.VELOX.no

Sør-Trøndelag
Fylkeskommune

Vi som jobber på jernbanen er stolte
fordi vi også gjør en innsats
for et bedre miljø.
Norsk Jernbaneforbund

NOFO
www.nof.no

kalenderen

16. - 18. APRIL

Artsmangfold i skog
Sted: Arendal
Arr: Norsk ornitologisk
Forening og Sabima
Tlf: 37 06 04 18

20 - 21. APRIL

Carbon Market Insights 2004.
Amsterdam.
www.pointcarbon.no

28. APRIL

Solenergidagen 2004. Oslo
Arr: Norsk solenergiforening.
www.solenergi.no/
tlf: 90990019

13. MAI

GRIP forum med utdeling av
miljøprisen Glassbjørnen
www.grip.no/gripforum/2004/

15. - 16. JUNI

Energiutfordringer i fremtidens
bygg. Grimstad.
Arr: Høgskolen i Agder.
Mer informasjon: 37 25 30 10

redaksjon

REDAKTØR:
Audun Garberg | Tlf. 22 40 24 25
ag@naturvern.no

REDAKSJON:
Jorunn Gran | Tlf. 22 40 24 23
jorunn.gran@naturvern.no
Tone Mikalsen | Tlf. 22 40 24 24
tmi@naturvern.no

ADRESSE: Pb 342 Sentrum, 0101 Oslo
Tlf. 22 40 24 00 | faks 22 40 24 10
Mail: redaksjonen@naturvern.no
www.nmb.no

ABONNEMENT: 290 pr. år (privat) 650 pr. år
(bedrifter) ANNONSER: HS Media,
tlf. 62 94 10 30, faks 62 94 10 35

UTGIVER: Norges Naturvernforbund
TRYKK: Gan Grafisk as
NESTE UTGAVE: 30.04.2004

Disse pennene er laget av resirkulerte datamaskiner. Kommersielle selskaper har kjøpt reklameplass på pennene.

Resirkuler med stil

Tøff design og spenstige farger har gjort en ny generasjon resirkulerte skoleartikler trendy i England. Snart blir de å finne i Norge også, men skoleartiklene har sin pris.

STONE MIKALSEN
tmi@naturvern.no

Et klart budskap kombinert med røff design har gjort det engelske merket "Remarkable" til en suksess. Tydelige slagord som "rethink", "rubbish" og "I used to be something else" har solgt seg inn i forbrukernes bevissthet.

— Alle produktene til Remarkable er produsert av resirkulert materiale. Det satses først og fremst på produkter av materialene plast, papir, papp og bildekk. Materialene gjenvinnes til blant annet penner, notatblok-

ker og linjaler, sier Dag Elgethun i selskapet Hippopotamus som skal distribuere produktene til det norske markedet.

REKLAMEPLASS

Kommersielle selskaper har kjøpt reklameplass på pennene, blant annet mobilskapet Vodafone.

— Oppfordrer ikke dette til økt forbruk?

— Vi lever i en verden full av paradokser, og vi må jo også tjene penger, sier Elgethun.

Mannen bak Remarkable, Edward Douglas Miller, etablerte selskapet sitt i 1996 og bruk-

te de to første årene på å utvikle en metode for å forvandle Polyesterkrus om til blyanter. De karakteristiske blyantene er etter hvert blitt et kjennemerke for Remarkable.

PÅ MARKEDET TIL SOMMEREN

Elgethun sier at britene kaller dette for "turning junk into something remarkable" - å gjøre søppel til noe bemerkelsesverdig.

— Vi håper dette bidrar til at enda flere velger resirkulerte skoleartikler, sier han.

Produktene vil være på markedet til sommeren.

"Miljøorganisasjonene på sin side lobber ivrig de også, men ikke med samme tyngde."

AFTENPOSTENS AGNAR KAARBØ I EN KOMMENTAR OM ROVVILTMELDINGEN